

Іващенко Віта Олександрівна,
професор кафедри кримінології та кримінально-
виконавчого права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук,
доцент

ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ ПЕРЕТИНАННЯ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

Останнім часом в Україні активізувалася робота щодо вдосконалення законодавства, в тому числі і кримінального. Вносяться зміни та доповнення, зокрема, до Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК).

Так, 18 жовтня 2018 р. Верховна Рада України у другому читанні та в цілому схвалила проект Закону № 7017 «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України» [1].

Пропонується КК доповнити ст. 332-2 «Незаконне перетинання державного кордону України». Злочином буде перетинання державного кордону України з метою заподіяння шкоди інтересам держави або особою, якій заборонено в'їзд на територію України, або представниками підрозділів збройних сил чи інших силових відомств держави-агресора у будь-який спосіб поза пунктами пропуску через державний кордон України або в пунктах пропуску через державний кордон України без відповідних документів або за документами, що містять недостовірні відомості. Каратимуться зазначені дії позбавленням волі до трьох років. За ступенем тяжкості – злочин середньої тяжкості. Ті самі дії, вчинені повторно або групою осіб, передбачатимуть покарання у виді позбавлення волі від трьох до п'яти років (ч. 2 ст. 332-2). Якщо ж злочин, поєднаний з насильством або із застосуванням зброї, то він віднесений до тяжких і каратиметься позбавлення волі від п'яти до восьми років (ч. 3 ст. 332-2).

Отже, кримінальна відповідальність наставатиме за умови, що злочин або буде вчинено спеціальним суб'єктом – особою, якій заборонено в'їзд на територію України, або представниками підрозділів збройних сил чи інших силових відомств держави-агресора; або перетинання державного кордону України здійснюватиметься з метою заподіяння шкоди інтересам держави. Потрібно чітко встановлювати наявність спеціального суб'єкта та мети

вчинення злочину. При цьому конкретизації потребує таке оціночне поняття як «заподіяння шкоди інтересам держави».

Крім того, диспозиція у ч. 1 ст. 332-2 КК закріплює відповідальність вказаних вище спеціальних суб'єктів за перетинання державного кордону України у будь-який спосіб поза пунктами пропуску через державний кордон України або в пунктах пропуску через державний кордон України без відповідних документів або за документами, що містять недостовірні відомості, тобто злочин може бути вчинено будь-яким способом та обов'язковою ознакою об'єктивної сторони складу злочину є місце його вчинення.

Звернемо увагу також на санкції, що містить ст. 332-2 КК, які є відносно-визначеними і не передбачають альтернативних позбавленню волі покарань.

Кодекс України про адміністративні правопорушення [2, с. 223–224] (далі – КУпАП) також передбачає відповідальність, зокрема, за невиконання рішення про заборону в'їзду в Україну (ст. 203-1), незаконне перетинання або спробу незаконного перетинання державного кордону України (ст. 204-1), порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї (ст. 204-2).

Так, у ст. 203-1 КУпАП встановлена відповідальність за умисне невиконання іноземцем або особою без громадянства рішення уповноваженого державного органу про заборону в'їзду в Україну. Редакція ч. 1 ст. 204-1 КУпАП закріплює перетинання або спроба незаконного перетинання державного кордону України будь-яким способом поза пунктами пропуску через державний кордон України або в пунктах пропуску через державний кордон України без відповідних документів або з використанням підробленого документа чи таких, що містять недостовірні відомості про особу, чи без дозволу відповідних органів влади.

Як бачимо, частково зазначені положення КУпАП перекликаються з диспозицією ч. 1 ст. 332-2 КК. Тому можна погодитися із зауваженням Головного юридичного управління до проекту Закону № 7017 про можливість виникнення часткової конкуренції з нормами КУпАП у разі встановлення кримінальної відповідальності за перетинання державного кордону України особою, якій заборонено в'їзд на територію України [1].

Разом з тим, криміналізація незаконного перетинання державного кордону України має сприяти захисту суверенітету України, цілісності і недоторканості її кордонів. Про ефективність та дієвість на практиці прийнятого законодавчого акту можна буде говорити згодом, після набрання ним чинності, що передбачено з дня, наступного за днем його опублікування.

Список використаних джерел

1. Проект Закону про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62393.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2018 року. Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2018. 380 с.